

ILMOITTAJANSUOJELULAKI (1171/2022)

Whistleblowing – ilmoituskanavan käyttöönotto

Whistleblow -ilmoituskanava

- Kyse on EU:n ilmoittajien suojeludirektiivin (2019/1937, ns. whistleblower -direktiivi) täytäntöönpanosta.
- Laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta (1171/2022) tuli voimaan 1.1.2023.
- Ilmoituskanava tuli ottaa käyttöön 1.4.2023.
- Velvollisuus perustaa organisaation sisäinen ilmoituskanava koskee myös Pelkosenniemen kuntaa. Sisäisen ilmoituskanavan perustamisvelvollisuus koskee kuntia ja kuntayhtymiä, joiden työ- tai virkasuhteessa olevien henkilöiden määrä on säännöllisesti vähintään 50.

Kyse ei ole palautekanavasta ja laissa on tarkka määrittely minkälaisia ilmoituksia ilmoittajan suoja koskee.

Ilmoittajan suojelun edellytykset:

- Ilmoittajan suojelun edellytyksenä on, että ilmoittamisessa on käytetty lain mukaista ilmoitusmenettelyä. Ensisijaisesti organisaation sisäiseen ilmoituskanavaan.
- Ilmoittajalla on myös pitänyt olla perusteltu syy uskoa ilmoitetun tiedon paikkansapitävyyteen ilmoitushetkellä.
- Ilmoitettavien tietojen tulee myös kuulua lain soveltamisalaan
- (11 eri alaa, mm. julkiset hankinnat, finanssipalvelut, ympäristönsuojelu)

Ilmoittajan suoja koskee:

- 1) julkiset hankinnat lukuun ottamatta puolustus- ja turvallisuushankintoja;
- 2) finanssipalvelut, -tuotteet ja -markkinat;
- 3) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen;
- 4) tuoteturvallisuus ja vaatimustenmukaisuus;
- 5) liikenneturvallisuus;
- 6) ympäristönsuojelu;
- 7) säteily- ja ydinturvallisuus;
- 8) elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuus sekä eläinten terveys ja hyvinvointi;
- 9) Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen 168 artiklan tarkoittama kansanterveys;
- 10) kuluttajansuoja;
- 11) yksityisyyden ja henkilötietojen suoja sekä verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuus.

HUOM! Jos ilmoitus koskee selvästi lain piiriin kuulumattomia asioita, oikeutta suojeluun ei ole.

Lakia sovelletaan tekoihin tai laiminlyönteihin:

- 1) jotka on säädetty rangaistavaksi;
- 2) joista voi seurata rangaistusluonteinen hallinnollinen seuraamus; taikka
- 3) jotka voivat vakavasti vaarantaa lainsäädännön yleisen edun mukaisten tavoitteiden toteutumista.

Whistleblowing eli pilliin puhaltaminen tarkoittaa rikkeistä raportointia ja väärinkäytösten paljastamista

Ilmoittajan suojele ja vastatoimet 1/2

Ilmoittajaa suojeleaan työnantajan vastatoimilta

- Ilmoittajan työnantaja tai muu organisaatio ei saa kohdistaa ilmoittajaan tai muuhun 5 §:ssä (henkilöllinen soveltamisala) tarkoitettuun henkilöön vastatoimia rikkomista koskevan tiedon ilmoittamisen tai julkistamisen vuoksi.
- Kiellettyä on myös menettely, jonka tarkoituksena on rikkomista koskevan tiedon ilmoittamisen tai julkistamisen estäminen.
- Vastatoimia esim. palvelussuhteen ehtojen heikentäminen, palvelussuhteen päättäminen, lomauttaminen tai epäedullinen kohtelu tai muut kielteiset seuraukset.
- Vastatoimien ja estämisen kiellon rikkomisesta vahingonkorvausvelvollisuus (ellei teko ole vähäinen tai teosta ei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta).

Ilmoittajan suojele ja vastatoimet 2/2

Ilmoittajan henkilöllisyyttä suojataan ulkopuolisilta

- Ilmoittamisen sisäisen ilmoituskanavan kautta on oltava luottamuksellista.
- Tieto ilmoittajan, ilmoituksen kohteen ja muiden ilmoituksessa mainittujen henkilöiden henkilöllisyydestä ja muut henkilötiedot on salattava.
- Muiden kuin valtuutettujen henkilöiden pääsy ilmoituskanavaan on estettävä.
- Sisäisen ilmoituskanavan perustaneen organisaation on nimettävä ilmoituksen käsittelystä vastaava henkilö tai henkilöt, joiden on voitava hoitaa tehtävänsä puolueettomasti ja riippumattomasti.

Seuraamukset

- Vastatoimien kohteeksi joutuneella ilmoittajalla tai muulla 5 §:ssä tarkoitetulla luonnollisella henkilöllä oikeus saada hyvitystä vastatoimen aiheuttamasta loukkauksesta. Hyvitys olisi vastaava kuin esim. tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus laissa.
- Vaadittava kolmen vuoden kuluessa ilmoituksen estämisestä tai vastatoimien kiellon vastaisesta menettelystä.
- Ilmoittaja, joka ilmoituksessa tahallaan ilmoittaa tai julkistaa väärää tietoa, voidaan tuomita Ilmoittajan suojelusta annetun lain rikkomisesta sakkoon.
- Joka rikkoo tahallisesti vastatoimien ja ilmoittamisen estämisen kieltoa, on korvattava ilmoittajalle tai muulle 5 §:ssä tarkoitetulle henkilölle aiheuttamansa taloudellinen vahinko.
- Tahallisesti väärää tietoa ilmoittaneen tai julkistaneen ilmoittajan on korvattava ilmoituksen kohteelle aiheuttamansa taloudellinen vahinko

Henkilötietojen käsittely

Ilmoitukseen sisältyvien henkilötietojen käsittelyssä tulee noudattaa yleis tietosuoja-asetuksen säännöksiä.

- Ilmoituskanavan rekisterinpitäjänä toimii Pelkosenniemen kunta (Khall), joka on velvollinen direktiivin mukaisesti perustamaan sisäisen ilmoituskanavan.
- Rekisterinpitäjä vastaa siitä, että henkilötietojen käsittelyssä noudatetaan Tietosuojasääntelyä (tietosuojaseloste).
- Rekisterinpitäjä on tietosuoja-asetuksen mukaan vastuussa siitä, että se toteuttaa tarvittavat tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla varmistetaan ja käytännössä myös osoitetaan, että henkilötietojen käsittelyssä noudatetaan tietosuoja-asetuksen vaatimuksia.

Tietojen kirjaaminen ja säilyttäminen

- Yksityisen ja julkisen sektorin oikeushenkilöiden ja toimivaltaisten viranomaisten tulee kirjata kaikki vastaanottamansa ilmoitukset.
- Ilmoituskanavan kautta tulevat tiedot poistettava viiden vuoden kuluttua saapumisesta, jollei säilyttäminen ole välttämätöntä ilmoittajansuojelu- tai muussa laissa säädettyjen oikeuksien tai velvoitteiden toteuttamista varten taikka oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi.
- Henkilötiedot, joilla ei selvästi ole merkitystä ilmoituksen käsittelyn kannalta, on poistettava ilman aiheetonta viivytystä.
- Tieto ilmoittajasta ja ilmoituksen kohteesta salassa pidettävä

Sisäisen ilmoituskanavan käyttöönotto

- Otetaan käyttöön sähköinen ilmoituskanava
- Tehdään tietosuojaseloste (GDPR)
- Ilmoitusten käsittelyn vastuuhenkilöt nimeää Khall
- Tiedotus (Jory, laajajory, viestintätiimi, henkilöstö yms.)
- YT-toimikuntaa tiedotetaan asiasta
- Ilmoituskanava otetaan käyttöön 1.1.2025
- Keskitettynä ulkoisena ilmoituskanavana toimii valtioneuvoston oikeuskanslerin toimisto

Sisäinen ilmoituskanava

Ilmoituksen tekeminen

- Sähköinen järjestelmä
- puhelin
- sähköposti
- verkkosivu
- posti
- henkilökohtainen tapaaminen

Vastaanottokuitaus 7 päivän kuluessa.

Ilmoituksen käsittely

1. Nimetyt käsittelijät vastaanottavat ilmoituksen ->lajittelu ->tulkinta ->toimenpiteet
2. Ilmoituksen käsittely tarvittaessa työryhmänä.

Palaute 3 kuukauden kuluessa ilmoituksen jättämisestä.

Tiedon säilytys

Tiedot säilytetään enintään 5 vuotta ilmoituksen jättämisestä.

Käsittelyn kannalta merkityksettömät tiedot poistetaan välittömästi.

Kiitos

